

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕНЬ В ОБЛАСТІ ВЕТЕРИНАРНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ У ЕКОЛОГІЧНО КРИЗОВИХ РЕГІОНАХ

Ю.А Байдевятов

Україна, Сумський державний аграрний університет

Висвітлено питання розробки нових високоефективних екологічно безпечних засобів і раціональних технологій знезаражування об'єктів ветеринарного нагляду.

Практика свідчить, що використання лише специфічних засобів боротьби з інфекційними хворобами тварин і птиці не вирішує проблеми екологічної безпеки. Поряд із застосуванням специфічних засобів необхідне здійснення комплексу ветеринарно-санітарних заходів, спрямованих на санацію середовища мешкання тварин і здійснення оптимальних умов для їх утримання. Ця система заходів служить також і профілактиці хвороб людей, які передаються від тварин, в тому числі і через продукти тваринного походження.

До недавнього часу у ветеринарній практиці для санації різних об'єктів широко застосовувались дезинфектанти на основі альдегідів та хлористих сполук. В результаті багаторічного та часто нераціонального застосування цих засобів сформувалася досить стійка мікрофлора. Крім цього, багато із існуючих дезинфектантів повільно біонізуються, а деякі з них трансформуються в зовнішньому середовищі до небезпечних сполук (діоксини, тригалометани та ін.).

Хлористі препарати володіють високою корозійною активністю, мають також недоліки і традиційні технології знезаражування. Так, широко застосовуваний вологий метод дезинфекції не забезпечує надійного ступеня санації повітря і об'єктів приміщень, особливо в важко доступних місцях.

У зв'язку з цим, необхідні нові високоефективні екологічно безпечні засоби і раціональні технології знезаражування об'єктів ветеринарного нагляду. В останні роки за кордоном і в нашій країні ведуться дослідження щодо створення дезинфектантів на основі перекисних сполук, що мають біоцидні властивості та здатність розпадатися в зовнішньому середовищі на безпечні компоненти. З'явилася тенденція використання перекисних сполук у комплексі з різними стабілізаторами та поверхнево-активними речовинами (ПАР), що сприяють підвищенню стабільності розчинів дезинфектантів та їх бактерицидної активності. Серед катіоноактивних ПАР більшість володіють самостійною бактерицидною активністю. Це пеносанатори пролонгованої дії "ВВ-1" та "ВВ-5" з вираженою віруліцидною, бактерицидною і фунгіцидною дією. Намітились також шляхи удосконалення технології знезаражування об'єктів ветеринарного нагляду з використанням розчинів дезинфектантів у формі термоаерозолей та різноманітних пін, а також з використанням фізичних факторів (УФ-випромінювання, ультразвук) та озону.

Система контролю забруднення кормів мікотоксинами, яка діє в Україні, вже декілька десятиліть потребує розширення й удосконалення. З'явилась необхідність регламентації вмісту особливо небезпечних фузаріотоксинів з канцерогенною дією – фумонізинів – у фуражній кукурудзі, макроцилічних трихотеценів – у грубих кормах. Особлива роль відводиться і новим аналітичним підходам до контролю безпеки кормів та діагностиці

мікотоксикозів. Найбільш перспективними в цьому напрямку можуть бути експрес-методи на основі ІФА, що поєднують можливість серійних випробувань і простоту виконання з високою специфічністю і чутливістю.

В останні роки Європейський союз (ЄС) різко підвищив вимоги до санітарної якості і безпеки продуктів тваринництва. Директивою ЄС № 96/23 від 20 квітня 1996 р. в усіх країнах, що входять до складу цієї організації, починаючи з 1997 р., проводяться вибіркові моніторингові дослідження щодо визначення вмісту в біологічних рідинах і тканинах тварин, м'яси, молоці, яйцях, рибі та морських продуктах, які використовують в їжу, синтетичних гормонів, антибіотиків, антигельмінтиків, залишків хлорорганічних пестицидів, важких металів, радіонуклідів та інших небезпечних агентів. Аналогічні вимоги ставляться і до інших країн експортерів продуктів тваринництва в країни ЄС. Ці дослідження повинні проводитись з використанням методик, рекомендованих ЄС. У зв'язку з цим виникає необхідність вивчення наявної в ЄС системи контролю, розробки чи адаптації існуючих в нашій країні методів дослідження до вимог ЄС.

Також значна увага повинна приділятися визначенню у кормах та продуктах тваринництва поліхлордифенілдіоксинів (ПХДД), поліхлордифенілфуранів (ПХДФ), поліхлорованих біфенілів (ПХБ), оскільки у вітчизняній і зарубіжній пресі з'явилось багато повідомлень про забруднення цими небезпечними антропогенними забруднювачами м'ясних продуктів в Бельгії. В ряді європейських країн, у тому числі і Росії, прийнята заборона про ввезення м'яса і м'ясних продуктів з Бельгії. Складність контролю ПХДД (діоксини) полягає в тому, що для їх визначення використовуються складні інструментальні методи – поєднання капілярної газорідинної хроматографії з мас-спектрометрією, що дозволяє знаходити діоксини в дуже малих концентраціях. Виникає необхідність в розробці більш простих і доступних методів з використанням ІФА.

Державний ветеринарний нагляд виконанням ветеринарно-санітарних вимог щодо забезпечення отримання радіаційно-безпечної сільськогосподарської продукції необхідно здійснювати на всіх етапах виробництва продукції, її переробки, реалізації і зберігання. Вибір методу радіологічного контролю залежить від радіаційної ситуації, мети, завдань і видів контролю.

В основі методологічних розрахунків допустимих рівнів вмісту радіонуклідів в кормах повинні знаходитися:

- Гігієнічні вимоги до якості і безпечності продукції тваринного походження;
- Коефіцієнти переходу радіонуклідів в продукцію тваринного походження;
- Раціони годування для кожного виду сільськогосподарських тварин;
- Встановлений рівень радіоактивного забруднення кормів.

Значення ветеринарної санітарії та її роль у ветеринарній науці і практиці зростає в умовах сучасної ситуації в країні.

Основними завданнями ветеринарно-санітарної, гігієнічної та екологічної науки залишаються:

Розробка методів і засобів технічного забезпечення для інактивації радіонуклідів, дезінфекції, дезінсекції і дезакаризації об'єктів ветеринарного нагляду;

Ветеринарно-санітарна експертиза продуктів забою тварин, птиці, включаючи риб, морських ссавців, молюсків, що використовуються в їжу, яєць, молока, рослинних продуктів харчування, меду, та ін.

Розробка принципів та методів санітарно-гігієнічного дослідження і ветеринарно-санітарної оцінки об'єктів;

Розробка методів ветеринарно-санітарного контролю кормів з метою визначення рівня радіонуклідів, діагностики та профілактики мікозів, мікотоксикозів, отруєнь та інфекційних захворювань тварин з урахуванням вимог всесвітньої торгівельної організації (ВТО);

Розробка сучасних прискорених методів аналізу продукції з використанням останніх досягнень науки і техніки (ДНК-діагностика, рентгено - флюорисційна спектрометрія, краплинна хроматографія та інші) а їх впровадження у практику роботи ветеринарних спеціалістів.